

מבדק איתור למשתתפים בתכנית שע"ל תשס"ט

שם התלמיד/ה _____

הכיתה _____

שם בית-הספר _____

היישוב _____

תלמידים יקרים,

קראו בעיון את **פל** הקטעים, וענו בתשומת לב על **פל** השאלות. כתבו תשובות מפורטות ככל האפשר.

בדקו היטב את תשובותיכם לפני מסירת המבחן.

אתם יכולים לענות על השאלות בִּסְדֵר שאתם בוחרים.

בהצלחה!

השתדלנו לציין את כל בעלי הזכויות לפריטים המופיעים במבחן הזה. אנו מתנצלים מראש על כל טעות או השמטה, ואם יובאו לידיעתנו – נתקן במהדורה הבאה.

חלק א'

קראו את הקטע בתשומת-לב וענו על השאלות שאחריו.

המלך הורדוס והיהודים

- 1 הרומאים מינו את הורדוס האַדוֹמִי להיות מושל יהודה. הוא נחשב למלך החזק ביותר ששלט בחסות רומא.
יחסיו עם היהודים היו מורכבים. הורדוס ניסה למצוא חן בעיני נתיניו היהודים, אך פעמים רבות הוא עשה מעשים, שֶׁבגללם הם שנאו אותו.
- 5 הורדוס השקיע הרבה כִּישָׁרוֹן וּמֶרֶץ בַּבְּנִייה לִפְנֵי הַשִּׁטוֹת שֶׁל הַרֹמָאִים. הוּא סָלַל דְּרָכִים חֲדָשׁוֹת, הִקִּים בְּעָרִים אַרְמוֹנוֹת מְפֹאָרִים, אִמְפִּיתֵיאֲטְרוֹן לְמִשְׁחָקֵי סְפוֹרֵט וּמִקְדָּשִׁים. בִּירוּשָׁלַיִם הוֹרְדוֹס בָּנָה אַרְמוֹן לַעֲצֻמוֹ, תֵּיאֲטְרוֹן וְהִפְזָדְרוֹם לְמִרוֹצֵי סוֹסִים, אֹלָם הוּא לֹא בָּנָה בֵּה מִקְדָּשִׁים לְכַבּוֹד הָאֱלִים הַרֹמָאִים.
עִיר הַבִּירָה שֶׁל הוֹרְדוֹס הֵייתָה בְּשׁוֹמְרוֹן וְשִׁמָּה סְבִבָּטִי. שֵׁם הוּא בָּנָה אַרְמוֹן מְפֹאָר וּמִקְדָּשׁ לְכַבּוֹד הַקִּיסָר אֹגוֹסְטוֹס וְהָאֱלֹהִים רֹמָאִים.
- 10 מִפְּעַל הַבְּנִייה הַגְּדוֹל בִּיּוֹתֵר שֶׁל הוֹרְדוֹס הִיָּה שִׁיפּוֹץ וְהַרְחַבָּה שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּירוּשָׁלַיִם. הָעֲבוּדָה בְּמִקְדָּשׁ נִמְשְׁכָה שְׁמוֹנֵה שָׁנִים. הוֹרְדוֹס הִרְחִיב אֶת שֵׁטַח הַמִּקְדָּשׁ כְּמַעַט פִּי שְׁנַיִם, וּבָנָה חוֹמָה עֲבָה וְגְדוֹלָה מִסְבִּיב.
הוֹרְדוֹס נִזְהָר שֶׁלֹּא לַפְּגוֹעַ בְּחֻקֵי הַדָּת הַיְהוּדִית. רַק כּוֹהֲנִים עֲבָדוּ בְּשִׁיפּוֹץ
- 15 הַמִּקְדָּשׁ כִּי רַק לְכוֹהֲנִים הִיָּה מוֹתֵר לְהִיכַנֵּס לְמִקְדָּשׁ מִסוּיָמִים בְּמִקְדָּשׁ. הוֹרְדוֹס רָצָה לְהִרְאוֹת לַיְהוּדִים שֶׁהוּא מֵתַחֲשֵׁב בֵּהֶם, אֲבָל כִּשְׁגָּמוּ אֶת הָעֲבוּדָה בְּמִקְדָּשׁ, הוֹרְדוֹס תָּלָה בְּכַנִּיסָה פֶּסֶל שֶׁל נֶשֶׁר גְּדוֹל – הַסְּמֵל שֶׁל מַמְלַכַת רֹמָאִים. הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה פָּגַע בַּיְהוּדִים, כִּי לִפְנֵי חֻקֵי הַדָּת הַיְהוּדִית אֲסוּר לְשִׂים פְּסִלִים אֹו תְמוֹנוֹת, מִפְּנֵי שִׁזְאוֹת עֲבוּדַת אֱלִילִים.

השאלות**שאלה 1**

בשורה 4 כתוב: "שבגללם הם שנאו אותו". הסבירו את המילים האלה:

א. **בגללם** – בגלל מה? _____

ב. **הם** – מי הם? _____

ג. **אותו** – את מי? _____

שאלה 2

רק פוהנים עבדו במקדש, כי (הקיפו בעיגול את התשובה הנכונה):

- (1) הרומאים לא ידעו לבנות מקדשים.
- (2) יהודים שהם לא פוהנים לא היו טובים בעבודה הזאת.
- (3) מי שלא היה פוהן לא יכול היה להיכנס למקומות מסוימים במקדש.
- (4) הכוהנים בנו לפי שיטות הבנייה הרומאיות.

שאלה 3

מה הפירוש של המילה **אולם** בשורה 8? (הקיפו בעיגול את התשובה הנכונה)

- (1) חדר גדול
- (2) אבל
- (3) מפני ש...
- (4) אילו

שאלה 4

בקטע פתוב שהורדוס לא בנה בירושלים מקדשים לכבוד האלים הרומאים. הסבירו מדוע.

שאלה 5

ידוע שלהורדוס היו הישגים בתחום הצבאי ובתחום המדיני. הקטע הזה מתאר תחום אחר שהורדוס הצטיין בו. מהו התחום?

שאלה 6

הורדוס הרגיז את נתיניו היהודים. כתבו דוגמה מהקטע המוכיחה זאת.

שאלה 7

מורה להיסטוריה אמר על הורדוס פי "ביחסיו עם היהודים הוא גם בונה וגם הורס".
הסבירו את המשפט הזה על-פי הקטע.

חלק ב'

קראו את הקטע בתשומת-לב וענו על השאלות שאחריו.

הסוחר וההלך (הלך – אדם שעובר ממקום למקום)

(סיפור עם אתיופי)

- 1 מעשה בסוחר שיצא מבייתו עם חמוֹריו אל השוק כדי לקנות סחורה. הדרך הייתה ארוכה, והוא עצר ליד עץ גדול ושכב בצלו. לאחר מנוחה קלה קם על רגליו והמשיך בדרכו.
- 5 כאשר הגיע הסוחר אל השוק, הוא גילה שאיבד את שקית הכסף שלו, שהיו בה מֵאָה בִּיר (ביר = מטבע אתיופי). מיהר הסוחר ורץ בחזרה לחפש את האֲבֵדָה. בדרך בא לקראתו הֶלֶךְ. עצר ההלך את הסוחר ושאל: "מדוע פָּנִיךָ עצובות?" השיב הסוחר: "איבדתי את שקית הכסף שלי". הושיט ההלך לסוחר שקית קטנה, ושאל: "האם זו השקית שֶׁלְךָ? מצאתי אותה ליד עץ גדול בדרך." שמח הסוחר, לקח את השקית, סָפַר את מְטְבְּעוֹת הכסף שֶׁבְּתוֹכָהּ, ומצא מאה ביר בדיוק.
- 10 פתאום, צץ רעיון במוחו של הסוחר. הוא פנה אל ההלך ואמר: "יש בשקית רק מאה ביר, ואילו בשקית שאני איבדתי היו מֵאָתִים בִּיר, אֲתָה גִנַּבְתָּ אֶת מִחְצִית כספי, החזר לי את הגִּנְבָה מִיָּד!" ההלך הנדהם אמר: "לא נְטַלְתִּי דבר מהשקית!"
- 15 הסוחר התעקש שֶׁהֶלֶךְ גִּנַּב אֶת הכסף, והם התווכחו שעה ארוכה. לבסוף הציע ההלך שֶׁיֵּלְכוּ אֶל המלך תְּאוֹדְרוֹס והוא ישפוט ביניהם. הלכו שניהם אל המלך, וכל אחד סיפר את סיפורו. הקשיב המלך לסיפורים של הסוחר ושל ההלך, הִרְהֵר מְעַט ופָּסַק: "אתה, הסוחר, טוען שֶׁבְּשִׁקִּית שאיבדת היו מאתיים ביר. אם כך, השקית הזאת איננה שלך, תן אותה לאדם שמצא אותה וְצֵא לְחַפֵּשׂ אֶת השקית שְׁאֵבְדָה לְךָ."
- 20 "וְאֲתָה, איש ישר," פנה המלך אל ההלך, "מְצָאתָ שִׁקִּית וְבָהּ מֵאָה בִּיר, שְׁמֹר אֶת השקית עם הכסף אֲצִלְךָ עד שיבוא בעל האבדה ויבקש אותה. אם יֵעָבְרוּ שלושה חודשים ובעל האבדה לא יִגִּיעַ, השקית והכסף שֶׁבְּתוֹכָהּ יהיו שְׁלֶךָ." הרכין הסוחר את ראשו והשפיל את מִבְטְוֹ. הוא הבין שהמלך החכם ידע מי שיקר ומי דיבר אמת.

הסיפור לקוח מתוך הספר "מרקם סיפורים מפי יהודי אתיופיה", התש"ס 2000, עמ' 52-55. ♥ כל הזכויות שמורות למרכז לטכנולוגיה חינוכית, תל-אביב.

השאלות

שאלה 8

עוד לפני שהסוחר וההלך הלכו אל המלך אנחנו יכולים לדעת שהסוחר שיקר. כתבו שני דברים מהסיפור שמראים שהסוחר שיקר.

א. _____

ב. _____

שאלה 9

מתוך הסיפור אפשר להבין שהמלך נתן פרס ועונש.

א. כתבו:

1. מי קיבל פרס? _____ 2. מהו הפרס? _____

ב. כתבו:

1. מי קיבל עונש? _____ 2. מהו העונש? _____

שאלה 10

בסוף הסיפור המלך אומר לסוחר:

"אתה, הסוחר, טוען שבשקית שאיבדת היו מאתיים ביר. אם כך, השקית הזאת איננה שלך, תן אותה לאדם שמצא אותה וצא לחפש את השקית שאבדה לך."

א. האם, לפי דעתכם, הסוחר ילך לחפש את השקית?

1. כן 2. לא

ב. הסבירו מדוע.

שאלה 11

בשורה 11 כתוב: "פתאום, צץ רעיון במוחו של הסוחר."
איזה משפט יכול לבטא את הרעיון שצץ במוחו של הסוחר?
(הקיפו בעיגול את התשובה הנכונה)

(1) אני יכול להרוויח 500 ביר בזמן קצר.

(2) אני חושד בהלך שהוא גנב גדול.

(3) אני יכול לרמות את ההלך ולהרוויח כסף.

(4) אני יכול לתת להלך פרס של 100 ביר.

שאלה 12

איך ידע המלך שההלך לא גנב את הכסף? המלך ידע זאת כי:
(הקיפו בעיגול את התשובה הנכונה)

(1) ההלך עשה עליו רושם של בחור טוב, שלא משקר כלל.

(2) המלך הכיר את הסוחר מקודם פאיש שקרן ואוהב כסף.

(3) אילו ההלך היה גנב, הוא לא היה מחזיר את השקית שמצא.

(4) אף אחת מן התשובות לא נכונה.

שאלה 13

מה משמעות הביטוי **שעה ארוכה** בשורה 15? (הקיפו בעיגול את התשובה הנכונה)

- (1) זמן רב
- (2) זמן קצר
- (3) שישים דקות
- (4) שעתיים

שאלה 14

בשורה 13 אומר הסוחר: "החזר לי את ה**גְּנֵבָה** מְדָד".
לפי הסוחר, ההלך צריך להחזיר לו (הקיפו בעיגול את התשובה הנכונה):

- (1) את שקית הכסף.
- (2) עוד 100 ביר.
- (3) עוד 200 ביר.
- (4) עוד 300 ביר.

שאלה 15

מאיזה משפט בסיפור אנחנו מְסִיקִים שהסוחר התבייש?
העתיקו את המשפט הזה מהסיפור.

בהצלחה!

